

Täysistunto

Maanantai 14.12.2015 klo 12.01—0.39

7. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi yliopistolain 75 §:n 3 momentin ja 92 a §:n kumoamisesta

Hallituksen esitys HE 76/2015 vp
Valiokunnan mietintö SiVM 14/2015 vp

Toinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 7. asia. Nyt voidaan hyväksyä tai hylätä lakiehdotus, jonka sisällöstä päätettiin ensimmäisessä käsittelyssä.

Keskustelu

23.07 Li Andersson vas: Arvoisa puhemies! Tämä lakiesitys on yksi osa tätä tutkimuksen, osaamisen ja sivistyksen tuhoamispolitiikkaa, mitä tämä hallitus harjoittaa. Minusta tämä esitys on äärimmäisen ongelmallinen myöskin sen takia, että tämä edustaa erittäin huonoa säästöpolitiikkaa. Eli vaikka olisikin sitä mieltä, että kannattaa tehdä isoja menoleikkauksia, vaikka olisikin sitä mieltä, että pitää säästää, niin tällä tavalla ei pidä kyllä säästää. Tämä esitys ei kohtele korkeakouluja tasavertaisella tavalla. Tässä kohdistetaan erittäin isoja menoleikkauksia yhteen korkeakouluun, lyhyellä aikavälillä kaiken lisäksi, ja se iskee erityisen kovaa siihen yksittäiseen yliopistoon, jossa jo on käynnissä Suomen yliopistohistorian suurimmat yhteistoimintamenettelyt. Näistä syistä esitän tämän lakiesityksen hylkäämistä.

23.08 Outi Alanko-Kahiluoto vihr: Arvoisa puhemies! Tämä hallituksen esitys on tosiaankin yksi näitä hallituksen järkyttäviä, epäonnistuneimpia koulutuspoliittisia eleitä, joilla romutetaan sivistysyliopistojen perusta ja tulevaisuus täysin kestäättömällä tavalla. Kertarytinällä tehdään niin suuret leikkaukset, että yliopistot eivät mitenkään tästä tilanteesta selviä. Nämä leikkaukset ovat isompia kuin ikinä Suomen itsenäisyyden aikana, ja yliopistot joutuvat irtisanomaan niin paljon väkeä, että se tarkoittaa, että kokonaisista tutkimusaloista joudutaan luopumaan. Yksittäiset oppiaineet joutuvat yhdistymään toisiinsa, ja tällä tavalla menetetään sellaista osaamista yliopistoilta, jota ei koskaan, koskaan tulla saamaan takaisin.

Nyt puhutaan pienistä oppiaineista, joissa on vain muutama henkilö töissä, ja nämä muutamat henkilöt edustavat sitä osaamispääomaa, sitä sivistystä ja sitä tutkimuksellista pääomaa, jonka varassa nämä oppiaineet käytännössä ovat. Ja kun nämä henkilöt irtisanoetaan, kun näitä oppiaineita ei enää itsenäisinä ole, niin todellakin nakerretaan sivistysyliopiston perustaa tavalla, joka on peruuttamaton.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 81/2015 vp

Tämä lakiesitys on suora lisäleikkaus kahdelle yliopistolle ja osa hallituksen valtavia koulutusleikkauksia. Tällä korvauksella — puhutaan siis apteekkikorvauksesta — on kompensoitu yhteisövero ja apteekkimaksu, joita nämä yliopistot maksavat siksi, että niillä on apteekkitoimintaa eli yliopiston apteekki. Valtaosa leikkauksista kohdistuu Helsingin yliopistoon, ja suuruusluokka on sama kuin pienehkön tiedekunnan koko vuoden budjetti. Apteekkimaksu on osa näiden yliopistojen perusrahoitusta, ja siitä on säädetty yliopistolaissa. Maksun poistamisen voi nähdä liittyvän myös yliopiston itsehallintoon, josta on säädetty yliopistolaissa. Maksut on viimeksi vahvistettu nykyistä yliopistolakia tehtäessä vuonna 2009, jolloin hallitus kokoomuksen johdolla, kokoomuksen opetusministerin johdolla, lupasi, että yliopiston itsenäisyyteen ei kajota sillä tavalla, että lakkautettaisiin kokonaisia oppiaineita. Nyt näin käytännössä tehdään. Kun yliopistojen perusrahoitusta muutenkin leikataan 50 miljoonaa euroa per vuosi koko hallituskauden ajan ja yliopistoindeksi on jäissä, muodostuvat leikkaukset yhteensä kohtuuttomiksi.

Näillä perusteilla kannatan edustaja Anderssonin tekemää hylkäysesitystä.

23.11 Antero Laukkanen kd: Arvoisa herra puhemies! Ensinnä haluan kannattaa edustaja Anderssonin hylkäysesitystä.

Tässä säästölaissa toistuu kuin mallina tämän hallituksen sellainen erikoisuus, joka varmasti tulee jäämään poliittiseen historiaan, että lähes jokaisesta laista puuttuu vaikutustenarvioinnit. Tämä on erittäin merkittävä asia, joka tarkoittaa sitä, että lainsäädäntö laadullisesti heikkenee koko tämän hallituskauden ajan, ja olen ihan vakuuttunut siitä, että tulevina vuosina joudumme paljon paikkaamaan näitä esityksiä. Olisikin hyvä, jos hallitus voisi nöyrästi katsoa näitä esityksiä, niin kuin tässäkin esityksessä me näemme perustuslakivaliokunnan kannanoton, joka toteaa, pitää erittäin moitittavana lähes sitä, että vaikutustenarviointia ei ole tehty, ja edellyttää, että seurataan hyvin huolella, mitä tästä laista seuraa. Mielestäni ei tulisi tästä talosta päästää ulos tällaista lainsäädäntöä, joka sitten aiheuttaa sellaisen kierteen, että jatkossa meillä on paljon korjattavia lakeja, koska niiden vaikutustenarviointeja ei ole tehty.

Mitä tulee itse talouteen, niin tämä linja, että hallitus leikkaa tällaisella voimalla tutkimuksesta, koulutuksesta ja koko tiedeyhteisöltä ja ottaa ikään kuin rahat pois ja sitten toisella kädellä antaa sitä rahaa takaisin, on myös erittäin mielenkiintoinen valinta. Aivan kuin hallitus ei luottaisi siihen, että yliopistot itse tietävät, minkälaista tutkimusta heidän tulee tehdä, vaan nyt hallitus alkaa yliopistojen puolesta päättää, miten heidän tulee toimia. Tämä on erikoinen ratkaisu, (Puhemies koputtaa) tällaista ei ole koskaan vielä nähty.

23.13 Sari Tanus kd: Arvoisa puhemies! Tämä ehdotus ei siis koske vain Helsingin yliopistoa vaan koskee myös Itä-Suomen yliopistoa — aiemminhan Kuopion ja Joensuun yksiköt ovat yhdistyneet Itä-Suomen yliopistoksi. Tässä apteekkikorvauksen suuruutta kun ajatellaan, niin ei ole kyse mistään pienistä, mitättömistä summista, vaan se apteekkikorvauksen suuruus vastaa pienen korkeakoulun tai keskisuuren tiedekunnan lakkauttamista, ja jos ajatellaan henkilövuosia, niin apteekkikorvaus vastaa keskimäärin 500:aa henkilötyövuotta. Jos ajattelemme, minkälainen paine on henkilöstön irtisanomisille tänä päivänä ja tulisi vielä tällainen lisäleikkaus, niin kyse on todella suuresta summasta. Jos ajatellaan Helsingin yliopistoa ja siihen kohdistuvia leikkauksia, niin suunnitellut leikkauksethan ovat noin 54 miljoonaa euroa, mutta ilman apteekkikorvauksen poistoa ne olisivat noin 25 miljoonaa euroa. Eli myös minä yhdyn edustaja Anderssonin hylkäysehdotukseen.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 81/2015 vp

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Edustaja Nasmyr. (Naurua)

23.14 Nasima Razmyar sd: Arvoisa puhemies! Joo, tässä vaiheessa iltaa saadaan olla väsyneitä.

Ehdottomasti olen tämän hylkyehdotuksen kannalla. Apteekkimaksujen poistaminen tosiaankin kahdelta yliopistolta, Helsingin yliopistolta sekä Itä-Suomen yliopistolta — yliopistoilta, jotka ovat pärjänneet erittäin hyvin — on ilman muuta poistamista opetuksesta ja tutkimuksesta ja on myös osana tätä massiivista leikkausta, joka yliopistoihin on muutenkin jo kohdistunut. Nämä apteekkimaksuthan eivät ole olleet mitään piilotukia vaan osa sitä vakinaista työtä, mitä yliopistot ovat tarvinneet työnsä ja tutkimuksensa rahoittamiseen, sekä sen parantamiseen että sen laadun kohentamiseen.

Meillähän sivistysvaliokunnassa omassa mietinnössä otettiin kyllä vakavasti kantaa siihen, että tällä on ikäviä seurauksia, mutta tässä vaiheessa ei riitä se, että me puhumme ikävistä seurauksista, koska käytännössä tämä tarkoittaa esimerkiksi Helsingin yliopistolle jo tällä hetkellä satoja irtisanomisia. Ja vaikka tämä kompensatio saataisiinkin vuodesta 2017 eteenpäin, niin joka tapauksessa nämä irtisanomiset pitää aloittaa jo ensi vuoden alusta. Muun muassa perustuslakivaliokunta ehdotti tätä porrastusta. Se olisi ollut yksi vaihtoehto tälle, mutta nyt päädyttiin kuitenkin vieläkin tähän ikävämpään vaihtoehtoon, eli ne tosiaankin poistetaan kokonaan näiltä molemmilta yliopistoilta.

23.16 Marisanna Jarva kesk: Arvoisa puhemies! Kyllä tämä on myös ikävä säästölaki, ja se, että tässä puututaan nimenomaan kahden yliopiston rahoitusasemaan, tekee tästä vielä ikävämmän. Se, että valiokunta edellyttää, että hallitus hakee sitten korvaavaa summaa tähän, että pystyttäisiin tilannetta tasoittamaan, on nimenomaan parempi esitys kuin se, että porrastetaan nämä pelkät säästöt. Se, että pyritään hakemaan sieltä sitten edes osittain korvaavat rahat vuodesta 2017 eteenpäin, on hyvä lausuma valiokunnalta.

Sitä ajatellen, mikä on yliopistojen tilanne kuitenkin tällä hetkellä, tämän jäädytyksen lisäksi tämä on ikävä lisätoimenpide, mutta pitää muistaa se, mikä on rahoitusasema tällä hetkellä, mikä on maksukyky ja se vakavaraisuustilanne yliopistoilla kuitenkin. Se on sellainen tilanne, että siellä pystytään niitä järjestelyjä kuitenkin tekemään. Varmasti joudutaan tekemään myöskin henkilöstöratkaisuja. Pitää muistaa myös esimerkiksi se valtava kiinteistömassa, mikä korkeakouluilla, esimerkiksi Helsingin yliopistolla, on käytettävissä. Näistähän ei ole paljon julkisuudessa keskusteltu. Joiltakin toimijoilta näitä on tullut, että näissä on kyllä hyvinkin paljon tiivistämisen varaa.

Ammattikorkeakoulupuolella aikaisemmin näitten isojen leikkausten takia on käyty hyvinkin monet yt-neuvottelut, ja kun itse olen Kajaanin ammattikorkeakoulussa ollut töissä, niin se jatkuva säästöjen etsiminen aikaisemmin on ollut ikävä kyllä jo arkipäivää.

23.18 Nasima Razmyar sd: Se, mikä tietenkin tekee tästä säästöstä hyvin valitettavan, on se, että tämä on osa kaikkea muutakin säästöä eli tämä ei ole se ainoa säästö, mikä näitä kahta yliopistoa nyt kohtaa.

On täysin järjenvastaista puhua täällä vuodesta 2017, että ehkä, kenties katsomme tilannetta silloin. Kuten aikaisemmin sanoin, yliopistot joutuvat näistä irtisanomisista päättämään, he joutuvat ensi vuoden budjetistaan päättämään, se joudutaan päättämään nyt, jotta se toteutuu ensi vuoden puolella. Me saimme hyvin kriittisen tiedotteen esimerkiksi Helsingin yliopistolta viime viikolla. He olivat todella pettyneitä tähän päätökseen ja juuri sii-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 81/2015 vp

hen, että tämä asettaa heidät aivan kohtuuttomaan asemaan, ja se ei auta sitä tilannetta, jos 2017 kenties tämä asia muuttuu, vaan nämä päätökset yliopiston kannalta asettuvat voimaan valitettavasti jo ensi vuoden puolella.

Ylipäänsä näissä hallituksen monissa muissakin esityksissä tämä etupainotteisuus on ollut hyvin käsittämätöntä. Vaikka päätökset tulisivatkin muissa asioissa myöhemmin, niin leikkausten kohdalla ne aloitetaan jo etukäteen, ja tässä kohtihan se on hyvin selvää ja valitettavaa.

Keskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.